

ЗАЩИТНИТЕ КЛАУЗИ - КАКВО ТОЧНО Е ТОВА И КАК СЕ ПРИЛАГА?

Публикуван на: 21-05-2006

Източник: [Портал ЕВРОПА](#)

Портал ЕВРОПА ви предлага съдържанието на документ, раздаден на евродепутатите преди доклада на Оли Рен на 16 май и последвалия го парламентарен дебат.

Какво са защитните клаузи?

Договорът за присъединяване на България и Румъния включва три клаузи, които позволяват на Съюза да отстранява трудности, възникнали в резултат от присъединяването: обща икономическа защитна клауза (a general economic safeguard clause); специфична защитна клауза за вътрешния пазар (a specific internal market safeguard clause); и специфична защитна клауза за правосъдие и вътрешни работи (a specific justice and home affairs safeguard clause).

Тези защитни механизми са същите като клаузите, включени в присъединителните договори на страните-членки, присъединили се на 1 май 2004 г.

В съществуващия правен ред на ЕС има и други защитни механизми.

Освен тези защитни клаузи, има и клауза, която може да отложи присъединяването на всяка от двете страни с една година, в случай че те са явно неподготвени (manifestly unprepared) за членство в ЕС. (вж. Чл. 39 от Договора).

Обща икономическа защитна клауза (Чл. 36 от Договора)

При какви условия може да се приложи?

Тя представлява традиционна защитна мярка за търговска либерализация, която е била включвана и в предишните присъединителни договори. Целта ѝ е да се справи с трудностите при нагаждането, които биха могли да изпитат в определен икономически сектор както стара, така и нова страна-членка в резултат от включването на нова страна-членка във вътрешния пазар на ЕС. Обикновено тези трудности се отнасят до внезапен силен конкурентен натиск на един или друг продуктов пазар. Клаузата предполага, нова дстрана-членка да поиска разрешение да вземе защитни мерки за да орегулира положението и да приведе съответния си сектор към икономиката на вътрешния пазар. При същите обстоятелства, всяка стара страна-членка може да поиска разрешение за взимане на защитни мерки спрямо новоприсъединена страна.

Кой решава и кога?

Европейската комисия по молба на страна-членка. Решението се взема единствено след присъединяването. Клаузата може да се прилага до края на третата година след присъединяването.

Защитна клауза за вътрешния пазар (Чл. 37 от Договора)

При какви условия може да се приложи?

Може да се приложи, ако,

а) нова страна-членка не е изпълнила съответните ангажименти, поети в процеса на преговорите за

ЗАЩИТНИТЕ КЛАУЗИ - КАКВО ТОЧНО Е ТОВА И КАК СЕ ПРИЛАГА?

присъединяване;

b) е налице сериозно нарушение във функционирането на вътрешния пазар, или непосредствен риск от такова нарушение.

Клаузата се отнася до ангажименти, покриващи пълния спектър от вътрешния пазар. Покрива сферата на четирите свободи и включва сектори като: конкуренция, енергетика, транспорт, телекомуникации, земеделие и защита на потребителите и здравеопазване (например безопасността на храните). Мярката може да се приложи преди присъединяването за предотвратяване на сериозни и потенциални нарушения на функционирането на вътрешния пазар. Ако се приложат преди присъединяването, тези мерки важат за следприсъединителния период.

Кой решава и кога?

От ЕК по нейна собствена инициатива или след мотивирано искане от която и да е страна-членка. Може да се приложи до 3 години след присъединяването, но може да бъде използвана и след този срок, ако ситуацията не е подобрена. ЕК може да модифицира, съкращава или прекратява тази мярка, в зависимост от напредъка.

Какви защитни мерки във вътрешния пазар може да прилага ЕК?

В зависимост от мерките, ЕК ще решава случай по случай. Мерките могат да ограничат прилагането на вътрешния пазар в дадения сектор, само колкото е необходимо, за да се подобри ситуацията, а приоритет ще се дава на мерките, които в най-малка степен пречат на функционирането на вътрешния пазар.

Трябва да се отбележи, че след присъединяването са приложими и други процедури (голямо нарушение) и специфични защити в правното устройство на ЕС (напр. в безопасността на храните, транспортния сектор), т.е. недостатъците на България и Румъния ще бъдат третирани както в другите страни-членки. Спрямо недостатъците могат да бъдат прилагани също така автоматични наказателни действия, като например невъзможността на ЕК да разпределя европейски фондове.

Правосъдие и вътрешни работи (Член 38 от Договора)

При какви условия може да се приложи?

При наличието на сериозни, или непосредствени рискове от сериозни недостатъци в разполагането или изпълняването на правилата на ЕС, отнасящи се до взаимното признаване в сферата на наказателното право (Глава VI от Договора за ЕС) или граждански процеси (Глава IV от Договора за ЕС) от страна на нова страна-членка.

Кой решава и кога?

Процедурата е много сходна с тази за клаузата за вътрешния пазар. Все пак ЕК трябва да консултира страните-членки не само при прекратяването на мерките, но също и когато ги приема или модифицира.

Могат да се приложат до 3 години след присъединяването, но не могат да се използват след тази дата, ако положението не се е подобрило. Ако се приложи преди присъединяването, влиза в сила след присъединяването.

Какви видове защитни мерки може да вземе ЕК?

Видът мерки е много сходен с този с клаузата за вътрешния пазар. ЕК може временно да отнема специфични права по европейското *acquis*, които са пряко свързани с недостатъците на нова страна-членка.

Отлагателна клауза (Член 39 от Договора)

ЗАЩИТНИТЕ КЛАУЗИ - КАКВО ТОЧНО Е ТОВА И КАК СЕ ПРИЛАГА?

При какви условия може да се приложи?

В случай, че ЕК намери явни доказателства, че етапът на подготовката за приемане и изпълнение на *acquis* в България или Румъния е такъв, че е налице сериозен риск някоя от двете страни да се окаже явно неготовена (*manifestly unprepared*) да отговаря на критериите за членство към 1 януари 2007 г. в редица важни области.

В случая на Румъния, клаузата може да бъде задействана не само в случай на липса на подготвеност "в редица важни области", но също в случай, че един или повече от 11-те специфични ангажменти не са изпълнени (в областите правосъдие и вътрешни работи, и конкуренция).

Кой решава и кога?

Съветът решава с единодушие на базата на препоръка на Европейската комисия. Ако отлагателната клауза се задейства на базата на един или повече от 11-е специфични ангажменти в случая с Румъния, решението се взема само с квалифицирано мнозинство.